

FEKETE CSENGE

TÉRVISZONYT KIFEJEZŐ GRAMMATIKAI
ELEMENK SZEMANTIKÁJA
A MAGYARBAN ÉS A FINNBEN

KONTRASZTÍV VIZSGÁLAT

Presă Universitară Clujeană

FEKETE CSENGE

**TÉRVISZONYT KIFEJEZŐ GRAMMATIKAI
ELEMEL SZEMANTIKÁJA
A MAGYARBAN ÉS A FINNBEN
KONTRASZTÍV VIZSGÁLAT**

PRESA UNIVERSITARĂ CLUJEANĂ

2021

Referenți științifici:

Prof. univ. dr. Szilágyi N. Sándor

Conf. univ. dr. Molnár Bodrogi Enikő

ISBN 978-606-37-1120-6

**© 2021 Autoarea volumului. Toate drepturile rezervate.
Reproducerea integrală sau parțială a textului, prin orice
mijloace, fără acordul autoarei, este interzisă și se pedep-
sește conform legii.**

Tehnoredactare computerizată: Cristian-Marius Nuna

**Universitatea Babeș-Bolyai
Presă Universitară Clujeană
Director: Codruța Săcelean
Str. Hasdeu nr. 51
400371 Cluj-Napoca, România
Tel./fax: (+40)-264-597.401
E-mail: editura@ubbcluj.ro
<http://www.editura.ubbcluj.ro>**

TARTALOMJEGYZÉK

Előszó	6
Bevezető	8
A kutatás tárgya, célja és elméleti kerete	8
A könyv szerkezeti felépítése	10
A kognitív nyelvészet alapelvei. A kognitív nyelvészet és a téri nyelv	12
1. A téri nyelv univerzális sajátosságai	17
1.1. A térviszonyt kifejező grammatikai elemek	17
1.2. A kognitív rendszerünk és a téri nyelv	19
1.3. Az univerzális és nyelvspecifikus sajátosságok közötti határ	23
1.4 A téri univerzálék	25
1.4.1. Tárgy- és helymegnevezés a téri nyelvben	25
1.4.2. A téri nyelv strukturálásának jellemzői, a téri kategorizáció alapjai	32
1.4.3. A téri nyelv és a referenciakeretek	34
1.4.4. A koordinátarendszerre alapozó és a topológiai viszonyok	37
1.4.5. A fiktív mozgás	39
1.5. Összegzés	42
2. A téri nyelv nyelvspecifikus sajátosságairól a magyarban és finnben	46
2.1. A helyhatározók és a téri gramok a magyarban és a finnben	47

2.1.1. A helyhatározóragok rendszere	50
2.1.2. A helyhatározóragok rendszerének kognitív nyelvészeti megközelítése	54
2.2. Eddigi kontrasztív kutatások és azok eredményei	59
2.3. A téri viszonyok kódolásának kognitív nyelvészeti megközelítése a vonzatok tükrében	61
2.3.1. Topológiai különbségek	64
2.3.2. Dinamikusságbeli különbségek: a finn dinamikusán kódol, a magyar statikusan	66
2.3.3. Dinamikusságbeli különbségek: a finn statikusan kódol, a magyar dinamikusán	99
2.3.4. Dinamikusságbeli különbségek: ellentétes dinamika a magyarban és a finnben	100
2.4. Az axisokon való elhelyezkedés kódolásáról	101
3. Az ÁT és a LÄPI 'át, keresztül' viszony a magyarban és a finnben	104
3.1. Az ÁT viszonyról a magyar nyelvben. Korábbi kutatások	105
3.2. Az ÁT viszony jelentései a finn körülírások tükrében	116
3.2.1. ÁT – valahonnan valahová	116
3.2.2. ÁT – valamin, előtérben a határ/az akadály (csatorna)	118
3.2.3. ÁT – teljesen, egészen, részletesen, végig, körbe	120
3.2.4. ÁT – lefed/letakar (részlegesen vagy egészen)	123
3.2.5. ÁT – még egyszer, újból	124
3.3. Az <i>át</i> igekötős igék vonzatszerkezete	127
3.3.1. Intranszitiv igék	127
3.3.2. Transzitiv igék	129
3.4. Az útvonalat kifejező KERESZTÜL és ÁT viszonyáról ..	131

3.5. A magyar ÁT viszony finn megfelelői	134
3.5.1. A finn útvonal-adpozíciók: prepozíció, névutó vagy ragvonzó névutó?	135
3.5.2. Az elativus és az útvonal-adpozíciók viszonya és funkcionális megoszlása	143
3.5.3. Az útvonal ábrázolása a magyarban és a finnben	146
3.5.4. A <i>läpi</i> ragvonzó névutóként való használata a finnben	153
4. Iránymegfordításokról és szerepcserékről a magyarban és a finnben	190
4.1. Bevezető	191
4.2. Az adatbázis	198
4.3. A vizsgált szerkezet észlelési feltételei	200
4.4. A vizsgált szerkezet típusai	202
4.4.1. Az <i>elvesz</i> köré tömörülő csoportok	206
4.4.2. <i>Eltávolít, elválaszt</i> egy negatív S-től	212
4.4.3. <i>Eltávolít, elválaszt</i> egy pozitív/neutrális S-től	226
4.5. A tagadásról, illetve az implicit tagadó igékről	231
4.6. Iránymegfordítások és szerepcserék a finnben	234
4.7. Összegzés	244
5. Összegzés. Kitekintés	250
6. Rövidítések	259
Felhasznált irodalom	260

ISBN 978-606-37-1120-6